

نور خيالونہ او ژور فکرونہ

انتخاب، ترجمہ، تالیف

د

اروانباد استاد کل پا چا الفت

اهداء

پستوژبي ته

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر سریزه

«لورخيالونه او ژور فکرونه» د ارواښاد استاد الفت له خوا راغونډ شوی اثر دی، ده د دې اثر له پاره د نړۍ د هغو پوهانو آثارخوښ کړي چې په يوه وخت هم پياوړي مفکرين او هم د پياوړي قلم خاوندان ليکوالان او اديبان وو. خو استاد دا آثار داسې را پښتوکړي چې د ترجمې نخښه هم نه پکښې ښکاري، او لکه د ده د غوره نثرونو غونډې روان خواږه او له شعري کیفیت نه برخوردار دي. ده دا کمان هم کړی چې د داسې مفکرينو افکار يې د خپلې ترجمې له پاره غوره کړي چې دی يې هم د فلسفې په ژورښه پوه دی او هم دی په خپله له همدې نړۍ مفکرينو څخه دی.

همدا راز ده د نوموړو ليکوالو هغه پارچې خوښې کړي چې زموږ د ټولني له پاره يې نه يوازې دا چې فکر او مطالب نا اشنا نه دي بلکه زموږ د ټولني د ښې استفادې وړ افکار او مطالب لري.

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان د ارواښاد استاد الفت دا غوره اثر د فکر او نثر د يوې ښې نمونې په توگه خپروي. او هيله ده چې افغان خوانان به يې په مينه ولولي او د فن او فکر زده کړه به ترې وکړي.

په درنښت

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان

فهرست

مخ:	سرليک:	مخ:	سر ليک :
۱۳	په انگلستان کې	۱	آزادي
۱۴	غويی	۲	اجتماعي عیبونه
۱۴	د ټاکور نغمې	۲	گل ويل
۱۵	شاعر او پرېشته	۲	شپږ زره کاله پخوا
۱۶	غم او خوشحالي	۳	حضرت محمد (ص)
۱۷	پارلمان	۴	خيال او اميد
۱۷	ژوند	۵	له مرگه نه ويريږم
۱۷	قوت او جرئت	۵	د غم خوښي
۱۷	تاريخ	۵	د ژوند لوبه
۱۷	لوړه پايه	۵	پوهه
۱۸	بدبختي	۶	هرچا وځورولم
۱۸	عقل	۶	زما ترانې
۱۸	ترقي او تکامل	۶	د هوسونو مرگ
۱۸	د ژوند ضروري شرط	۶	د شاعر حال
۱۹	علم او اخلاق	۷	شاعرته
۱۹	فکر او احساسات	۷	ادب او محبت
۱۹	تمسخر او ترحم	۷	د حقيقت اظهار
۲۰	د خلکو انتظار	۸	پيغمبر
۲۰	خطرناک	۸	د نيکانو ارمان
۲۰	د ژوندانه مخ او خپ	۸	قبر او گل
۲۱	ليونتوب او حماقت	۹	افتخار
۲۱	په ځان باور	۹	څه غواړم؟
۲۱	تعصب	۱۰	د بډای فقر
۲۱	ځان وپيژنه	۱۱	هيږول
۲۲	شخصيت	۱۱	له هرچانه لرې
۲۲	بقا	۱۱	د شاعر خوشبختي
۲۲	کب	۱۱	تسلي
۲۲	هنه چې دنيا ته رانغله	۱۲	ها بيل اوقا بيل
۲۳	څنگه به يو؟	۱۲	سختو
۲۳	ستاسو فکر	۱۲	بی اسرې
۲۳	که طبابت ترقي وکړي	۱۳	خلک او شاعر
۲۳	څه غواړئ؟	۱۳	انسان

فهرست

مخ:	سر ليك:	مخ:	سر ليك:
۲۹	کينه او مينه	۲۴	پوه او ناپوه
۲۹	احتمالي مصيبت	۲۴	ليونی
۲۹	لياقت لرل	۲۴	مرگ
۲۹	شهامت	۲۴	روح
۲۹	لوی خلک	۲۴	افلاطون
۳۰	اجتماع	۲۵	زمورپوهه
۳۰	د جنگ اساس	۲۵	بدې خبرې
۳۰	نجیبه غریزه	۲۵	انساني سلوک
۳۰	شهرت او شرافت	۲۵	انساني کمال
۳۰	هدیه قبول	۲۶	د فکرروزنه
۳۰	هیرو ل	۲۶	بنسکلیتوب
۳۰	حان غوښتنه	۲۶	بنايست
۳۱	مکررات	۲۶	سياست مدار
۳۱	نيکي	۲۶	غولول
۳۱	د طبيعت قوانين	۲۶	فکرپه شعر کښې
۳۲	انساني تکليف	۲۶	بدبختي او شعر
۳۲	ژوند	۲۷	عشق او سعادت
۳۳	هیرو ل	۲۷	پوهه او عشق
۳۳	حکمت او سعادت	۲۷	بنوونځی
۳۳	انشا	۲۷	د فکر پانگه
۳۴	مطالعه او تفکر	۲۷	معرفت
۳۴	خوی او خصلت	۲۷	علم او علما
۳۴	دوستانه مناسبت	۲۷	حان ښودل
۳۵	بدي او ضرر	۲۸	دښه کار علت
۳۵	لویه اشتباه	۲۸	تاج او قلم
۳۵	افتخار	۲۸	مطبوعات او تاريخ
۳۵	غضب او شهوت	۲۸	حکومت او روزنامه
۳۶	دوستي	۲۸	دحان سعادت
۳۷	بنسکلا	۲۸	حان مسعود گڼل
۳۷	وحشي او مدني انسان	۲۹	اجبار او اختيار
		۲۹	عقل او زړه

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وربځې پورته په هوا کښې دي، ځاګانې ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وریځو کښې شته په ژورو ځاګانو کښې هم شته. په دغو اوبو باندي
هم هماغه تنده ماتېږي.
د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده.
ته! یا خپل نظر ډیر لوړ کړه یا پخپل کړیوان کښې ډیر سر ښکته کړه!
د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجره کښې اچوئ؟

څه حق لري چې دغه آسماني نغمه وال له گونښه ځايونو، له چينو اولښتو، د سپيدو له ربا او د ونو له څانگو څخه بيلوئ او د ژوند پانگه ترينه اخلي.

انسانه! ته په رښتيا دا گومان لري چې لوی خدای دغه بڼايسته مخلوق ته دا وزرونه او بڼکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته يې وشکوي؟

آيا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشي کولی؟

آخر دغو بيگناهو څه کړي دي چې ټول عمر به ستا په زندان کښې تيروي.

دا څه معلومه ده چې د دغو بيگناه بنديانو سرنوشت زموره له سرنوشت سره نه دی تړلی.

دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغيو آه به د ظالمانو حاکمانو په څير په مور را ونه گرځي اومور به ونه ځوروي.

آه - هيڅوک نه پوهيږي چې په دغه جهان کښې زمور له کړو نه څه نتيجه ولاړيږي؟

زمور له هغو جنايتونو چې په خدا او خوشحالی انجام مومي د اسرارو په چارراهی کښې څه پيدا کيږي.

کله چې دښه اسمان سپک وزره مرغان چې ددې لويې فضا الوتلو ته پيدا دي په پنجره کښې اېساروي، هغه وخت چې دآسمان

دښلي درياب بڼايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې بوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له

قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسيږي.

ايا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چيرته چې يو بندي دظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانی گوري؟

دخدای لپاره د شنو فصلونو او کښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.

بلبلان ازاد کړئ مرغی خوشې کړئ.

دغه ښکلې پنجرې چې دزينت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځيرې په ډير دقت وگورئ.

دجهان هغه تله چې تاسې يې نه وينئ دوه پلې لري.

همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جيلو نو تور اهنين سيخونه ترينه جوړيږي.

د اسمانونو، د چمنونو، د سيندونو بې ازاره لارويو ته زبان مه رسوئ او ازادی ته يې په احترام وگورئ.

ددغو بيوزلو اوبې گناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدير اوسرنوشت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړي.

هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم اوتيری کوي.

انسانه! ته په رښتيا ازادي غواړي او ازدي دې خوښه ده؟

که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتي.

ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ماباندې ظلم او تيری کوي.

لږ څه خودغه بيوزلی بندي وگوره چې سيوری يې په تاباندې پريوتی دی.

دغه قفس ته خو لږ غوندې ځيرشه چې ستا په کورکښې ځورند دی او ته نه پوهيږي چې ددې پنجرې دسيخونو ترشا چې اوس په

کښې يو بې گناه مرغی نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس اوبنياد ايشودل کيږي.

(هوگو)

اجتماعي عیبونه

هغه څوک چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستی، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هیڅکله ژوند و نه کړی شي.

(گوستا ولوبون)

گل وېل

گل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کیرم مگر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلې شې، سره له دې ماوتنا یوپه بل پورې زره تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته گل وېل کیري افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستا په مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مگرته دومره لرې خې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په گلونو کښې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزیدو سره زما شاو څا ګرځي.

ته خې اوبیا راځې بیایرته خې اود بل ځای قصد کوې مگر ماوینې چې هر سحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوسکې تویوم.

بوراکله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانه ټینګه پاته شي یاته ماغوندي خپلې نېلې په زمکه کښې خښې کړه یاماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندي والوزم او له تاسره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کیري چې سړي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هر کله د زنبق دگلونو او دښایسته مرغیو د څالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته

راوبولي مگر دغه دمینی پیغامونه د خلقو له زرونو څخه دلیو نتوب اثر نه وري.

له ډیره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیداشویده.

ډیره موده کیري چې دملتونو خوره او جذابه موسیقي دجنگ او جګړې ساز او سرود دی.

ډیر وخت دی چې افتخار د ویرو ونکې خپسکې بڼه پیدا کړي ده چې په دیو هیکله ازابه په لاره تیریري او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندې چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکبختي له ډیرې مشکل پسندی نه کار اخلي او هغه وخت یې وچولی غوړیدلی وی چې خلک ووايي «څوځانونه وژنو» اوس باید دسعادت ګټلو لپاره د جنگ نغاره وډ نکیري.

هر چیرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبولو کي اولوڅرې پورته کیري.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنگ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو درونو لو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داتول کارونه یوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځنا وراو مرغان لاد جنگ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګرځي اودغه اقایان بو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په نننۍ دنيا كې هېڅ ملت نه غواړي چې يو بل ملت خپل ګاونډ وويني. هغه كسان چې ددوی د حكومت دوام زموږ د حماقت نتيجه ده هره ورځ د قهر او كينې احساس زموږ په روح كې تقويه كوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل كړی دی...

ښايي چې له يوه سيوري لاندې آرام كښناستل ديوي چينې خورې او به څښل، له يوې كښې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤياسره مشغولا خوند او لذت ولري مگر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زيات خوند د خپلو وروڼو په وژله كښې مومي. هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پيغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرايي كوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وینو توبولو په فكر كښې وي. او له كينې نه كار اخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې د عمر وروستی سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازيګر زيری لمر درنګ ساعت له سترګو پنا كېږي. دی به تل په فكر كښې ډوب و او په هيچا به يې پره نه اچوله. چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل كیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وايه. په ږيره كښې يې شل ويستان سپين نه ليدل كیده او زهير تيايې ورځ په ورځ زياتیده. كله به چې اوبنانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به يې په زړه كړخيدې چې ده به دخپل تره او ښان خړول. هروخت به د خدای په درگاه كښې په زار او نیاز مشغول و. خوراك يې بيخي لږ و او ډير ځله به يې په نس پورې تيرې تړلې. پخپل لاس به يې خپلې مېرې لوشلې، چې جامې به يې وشليدې په زمكه به كښيناست او خپل كالي به يې پخپله ګڼدل. د ځوانۍ قوت يې نه وپاته، ډيرو روژو دده بدن كمزوری كړی و. په ډيرو اوږدو ورځو كښې به يې درمضان ټولې روژې نيولې. درې شپينو كالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله. هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې نازل شوي و، ټول يې ولوست. داسلام بيرغ يې سعيد ته په لاس كې وركړ او هغه ته يې وويل:

دازما دژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې يې له يوه خدايه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره كښې جهاد وكړه. دی ډير آرام معلومیده مگر نظریې د هغه لور پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په تركولو مجبور شوی وي. په دغه ورځ هم دی د هر وخت په شان دلمانځه لپاره مسجد ته راغی او په حضرت علي يې تكيه كړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروان وو او په مخكې يې مقدس بيرغ رپیده.

چې مسجد ته ورسیده رنګ يې الوتې و او خلكوته يې وويل:

ای خلكو! كه چيرې دپاك خدای (ج) اراده نه وای مابه له يورانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود. چا ورته وويل د خدای (ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو يې باور راغی او په ايمان مشرف شو. كله چې ته دنيا ته راغلې نو په آسمان كې نوی ستوری ښكاره شو او د كسری د طاق درې برجونه و نړیدل. مگر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام وركړ او و يې ويل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرېستي زما په باب كې مجلس لري.

غور كېږدئ او واورئ! كه ما ستاسو كوم يوه ته كله كومه بده خبره كړې وي هغه دې پاڅيرې او پخوا له دينه چې زه له جهان نه لږ شم ما ته دی بيرته راوگرځوي او هماغه څه دې را ته و وايي.

كه مې څوك وهلی وي و مې دې وهي كه مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت كې يې هغه لږګي حاضرینو ته وړاندې كړ چې د ده په لاس كې و، هلته يوه بوډۍ ناسته وه او وری يې وريشلې هغې چينګه كړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بيا و ويل: اي خلکوا په خدای ايمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظيم سرونه ټيټوئ، د ميلمنو پالنه کوئ پرهيزگار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندي غلي او په فکر کښې شو بيا يې ورو ورو گامونه واخستل او ويې ويل: ژوندو خلکوا! زه بيا تاسو ټولو ته وايم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پياله نوش کړم زما گناه چې ما کړی وي را په ياد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر يوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلي.

خلک له ده نه غلي او نيولي په څنک تيريدل، ده د ابوالفدا^۱ له شاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس يې و مينخل، يوه سړي ترينه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او ويې ويل: «د حساب فيصله دلته ښه ده نه په قبر کښې» خلکو په ډيره مينه په هغسې نظر لکه چې کوتره يې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډيره موده د دوئ د ډاډ او اميد مرکز و.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډير خلک د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه يې په ويښه تيره کړه سحر چې سپيدې وچاوډې ده و ويل: ابوبکره! زه نور د پاڅيدلو توان نه لرم پاڅيره ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عايشه (رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آيتونو په اوريدلو مشغول و چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به يې په ورو ورو شروع شوی آيت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژر او چا خپله ژر نشوه ټينگولی.

نژدې ماښام و چې عزرائيل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه يې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و ويل: پريږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترگو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندي يو عجيب ځلېدونکی برق لیده.

عزرائيل (ع) ده ته وويل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی يې.

ده و ويل: زه د حق دعوت ته لبيک وايم له دغه وينا سره دی ورپرديده او د يوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بيرته پاته شوې او حق ته يې ځان وسپاره.

«هوگو»

خيال او اميد

د آسمان په لوڼو کښې کومه يوه ډيره ښه ده؟ زه هر څوک خپلې عقيدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډير حای وړکوم چې تل په پرواز کښې ده او خيال ورته وايي.... دې ښکې جنې ډير ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړيدي. آسمان خپلې دغې هوسناکې او نياز مينې لور ته اجازه ورکړيده چې هر څه يې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښايسته او گلالې جنې کله د گلو تاج په سر باندې ايشی د سوسن امسا په لاس د گلو او سنبلو په چمن کښې گرځي بوراگانو ته د الوتلو لوری او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له گلونو سره خوله په خوله شي او په شيره يې ځان مروي.

يو وخت له خورو ورو څپو سره خپله سپينه ښه زورورې سيلۍ ته سپاري او په دغه حین کښې د سحر د سپيدو سپينه جامه يا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره کړۍ د خلکو په نظر کښې بيله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښيکنه بايد هيڅکله هيره نکړو چې مور يې د دغې وفا دارې جاودانې پيغلې په ملگرتيا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت يې د دې له سرنوشت سره په يوه ملکوتي پيوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلې بخشش بايد ډير خوشحاله اوسو او دا ښايسته حوره ډيره وستايو.

د زړه په کور کښې د کور د ميرمنې حای بايد دینه پرېږدو او ډير پام وکړو چې هغه بد گدراڼه او بدخو به خوابښي يعنې عقل ددې ښکلې نازنينې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه يوازې همدغه جنې په ما باندې نه ده گرانه ددې له خور سره هم زه ډيره ټينگه علاقه لرم.

خوريې له دينه لږ څه لويه او جدي شانته ده چې «اميد» ورته وايي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملگريې چې له ډيرې مودې زما د سعادت پانگه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما د ژوند ډيوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي. (گوته)

له مرگه نه ویریزم

له مرگه نه ویریزم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مری زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مگر خدای دې نه کا چې څوک راته ووايي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تریخ دی.

«کانت»

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان بې له ملنډو په نور څه نه پوهیږي زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنگ سره اورته ځان غورځوي. د عشق په شپو کښې چې د ژوند نیا لکي کرل کیږي او د حیات دیوه لاس په لاس ګرځي د سپینې سپورمې په لیدلو ستا په روح کښې یو مرموز هیجان پیدا کیږي، ته بیا خپل ځان د تورتم په زندان کښې بندې نه وینې ځکه چې هر ه ګړی دیوه مقام ارزو در سره وي. ته بیا داوردې لارې او د ګران سفر له غمه خلاصیږي او خپله اروا په بیره د نور اوصفا چپنې ته استوي چې د شوق په لمبه لکه پتنگ ځان ستي کړي. ترڅو چې په دغه نکته پوه نشي «میرشه چې ژوندی شي» په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسیري. (کوته)

د ژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زرونه تړلي وو، او په غم اوبادی کښې ملګري وو. په وارو وارو مو دښځې او میره لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي. دیر ځله مو یوله بل سره وخنډل، دوو مینو غونډې مو یو د بل په مخ د مینې لاسونه رابنګل، شوخي مو وکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه. په اخر کښې مو د ورو په شان په ځنګلونو او کښتونو کښې د الاداد او پټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي. (هاینه)

پوهه

د پوهې قوت ته وزرونه مه پیدا کوئ، بلکه څه سرب وړپورې وټړئ.

(بیکن)

هرچا و خورولم

خينو پخپل عشق و خورولم، خينو په كينه زما زره ازار كړ.
چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.
چا زما د شرابو په پياله كښې د كښې زهر توی كړه.
مگر له هرچانه هغه چا ډيرو خورولم چې نه يې راسره كينه پيداشوه او نه مينه.
(هاينه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي.
ولې به نه وي لړې آيا تا زما د زنده گۍ په جام كښې زهر توی نه كړه؟
زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي، ولې نه وي لړې ايا زه پخپل زره كښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آيا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زره كښې خای نه لري ای زما دلداره!
(هاينه)

د هوسونو مرگ

زما هوسونه مړه شو مگر زه لا ژوندی يم.
ما خپل زره له خوړو او خوندورو رو باؤ څخه وشكاوه او مړن شوم.
اوس ما ته بې له رنځ تيرولو او غم خوړلو نه نور څه نه دي پاته.
زما غلی اوچوپ زره د همیشه لپاره داميدو له تودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما د ژوند تر اوتازه گل مړاوی كړ اوس زه يوازې له نا اميدۍ او افسر ده گۍ سره مخامخ يم او د نجات وروستۍ گړۍ ته گورم.
زه هغه وچه پانه يم چې منی او خزان يې ليدلی مگر دا لا په لغر بناخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه يې رپردي.
(پوشكين)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعر غلی او آرام دی.
دی هم د نورو غونډې په خوړو او او بو پسې هڅه کوي او د وگړو په شان په ډيرو وړو کارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سریدنه غلې وي او هيڅ غر ترينه نه خيژي.
زره يې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتدلو خوښيوسره يې تعلق وي.
لنډه دا چې د جهان بې هنره خلکو غونډې عادي ژوند لري.
کله چې ناخا په د هنر رب النوع د شاعر په زره كښې څه واچوی روح يې لکه گربته چې له درانه خوبه پا خيړي رپردي او له دغه احماقانه وخت تيرولو څخه خوا بدي كيږی.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تېښتي او خپل سر د خلکو نا څيزه بوتانو ته نه ټيټوي ، بلکه په ډير وقار او ټينگار له دغه عالمه کناره کيږي د ډکو سيندونو په موجونو او د ځنگلوه شاعرانه زمزمو پسي روانيږي
" پوشکين "

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاينه مه غوليره! ځکه چې دمدح او تحسين نغاره ژرغلي کيږي.
داحمقانو او بيشعوره خلکو خدا او وينا ته غور مه رده!
تل غلی جدي او ټينگ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندي په انزواکي ژوند وکړي.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبيعت يې درنښي.
ته د خپلو هغو انديښنو او خيالونو محصول چې په تا باندې ډيرقدر لري خلکو ته وړيا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هيڅوک ستا په باب کښې تا غوندي سختيږنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آياته پخپل کار پخپله خوښ يې؟ ايا ستا زړه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لارې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلي بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولرزوي.
(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و ، ددې په ځای چې په ډير ادب راته تاسو ووايي په ډيره مينه يې راته وويل:
(ته) په دغه وخت کښې د خوشحالی او خوشبختۍ خيال زما مضطرب او پريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه ترينه سترگې نشم اړولی.
په خوله وایم ای ښکلې پيغلي (تاسو) څومره په ادب ياست مگر په زړه کښې وایم: ته پرما باندې څومره گرانه يې.
" پوشکين "

د حقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووینم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه وښي.
" مترلينگ "

پيغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
 په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځیدم.
 هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې یې چې له خوب اوخیاله سپکې وې زماسترکوته رانزدې کړې.
 ما د وار خطا ګرځې غونډې خپلې سترګې پرانېستي.
 د هغې لاس زما د غورونو له څنگه تیر شو زما په غورونو کښې ناخاپه یو مرموز اواز پیدا شو.
 همدغه وخت ما داسمان د زره د تپیدو اواز واوریده.
 د دریاب له موجونولاندې مې د بحري حیواناتو تګ راتګ ولیده.
 د کورو په بوتو کښې مې د تاک څانګې اوپانې لیدې چې وده کوي او لویږي.
 پرښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه یې رانه پرېکړه چې کار یې نیش وهل و.
 بیایې پخپلو لاسونو چې په وینولړی وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښیښوده.
 زما په ځیکر یې تیره توره ومنډله زما ریډونکی زره یې راو ایست.
 او د اور سوځو ونکې لمبه یې زما په سینه کښې نښتله.
 زه دیوه مړي په شان غلی او بې حرکت د بیابان په شکوکښې پریوتم. دغه وخت مې ناخاپه خدایي غږ ترغوره شو چې ماته یې ویل: پاخیره! سترګې وغورو، د خدای فرمان ته غور ونیسه او د اجرا لپاره یې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تیر شه پخپلو اورپښتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زرو کښې بل کړه!
 "پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې دسرو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کارپټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
 "پوشکین"

قبر او گل

قبر سره گل ته ویل:
 ای د عا شقانو کله! هغه د اوبښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغږ او سحرله سترګوستا په ښکلې بڼه راتوئیري ته پرې څه کوي؟
 گل وویل:
 اول راته ووايه! هغه چې ته یې هروخت خپلې کیدې ته نښاسې څه ورسره کوي؟
 قبر وویل: کله! زه له هرې اروا نه چې ماته یې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته یې لیرم.
 گل وویل: قبره! زه دغه اوبښکي ورو ورو د عطر و اوعسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته یې ورکوم!
 "هوگو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کې د افتخار په نامه چلند لري هيڅ ګڼمه.
 هوا زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
 هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي د تيب فطرت خاوند دی.
 هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوال دی پريږدئ چې دې بې ارزشه سکې ته لاس وغځوي.
 داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
 که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراشه دوی ټول ځانونه خرڅوي.
 ته بايد دوی ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانی وشرنگوي.
 که داسې ونه کړې نو د دوی په تقوی اعتراف کوي.
 اياته نه پوهيږې چې دوی ټول د تقوی خاوندان دي.
 افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
 ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهانه افتخار تا ديه کوي.
 دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو درولې ده.
 ما پريږدئ چې د جهان دپرهيز کارانو په مقابل کې بدمعامله او سم.
 پريږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هيڅ بڼکاره شم.
 زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
 زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هيڅ ګڼمه او په نفرت ورته ګورم.
 زه او س دافتخار او تقوی غونډې ورو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
 زه دغه وخت له ډيرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډيرې لويې خبرې وکړم.
 ای زما پوهې او هوشيارۍ! راشه هغه څه ووايه چې د نورو په فکر کې نه راځي.
 "نيچه"

څه غواړم؟

د ډيرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مگر له ځانه لا خبر نه يم.
 زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانښي ليدای.
 زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لږ شم او خپله څيره ووينم مگر دومره لږ نه لکه چې له غلبيم نه لږ يم.
 اوس زما ډير نژدې دوستان هم له مانه ډير لږ دي.
 زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کې وليدی شم چې په ما کې شته.
 اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟
 " نيچي "

دېدای فقر

لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې ونه وريده.

يوه سره ورمه په ماونه لگيده د مينې او محبت پرڅه زما دزړه په کبست پرينوته ځکه چې په دغه ځمکه هيڅکله باران نه وريږي.

زما پوهې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالی کې ته وچتوب غوره نه کړي.

له تا نه هيله لرم چې زما لپاره روح خوبونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرڅه، ژوند پالوونکې اورياشې.

پخوا تردې ماوريځو ته ويل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.

ماويل: ای تورو وريځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډيره پريوزي او مخه مې ښه رڼا وي.

اوس د هغو وريځوپه لاره کبې دامونه ږدم چې گوندې يوه شيبه زما په سر باندې سيوری شي او زما خبرواخلي.

پخوا له دینه په تريخ حقيقت پسې گرځيدم اوس د تصادف څپو ته لاس غځوم او غواړم چې ميلمه پالونکی شم، خپله برخه او

دخپل وچولي ليک له ځانه ونه شرم.

نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنگل ويلي کوي خپل ملايمت څرگند وي.

تراوسه لا پخپل کوهستان کې انتظار کاږي مگر دغره له لورې څوکې رانښته شويدي.

له هغو کنکلونه چې تل تر تله ساړه او تر لې پاته کيږي يو قدم رايټ شويدي ستومانه دی مگر خوشحاله معلوميږي.

غلی شه! چې حقيقت لکه ټينکه وريځ زما په سرتيږي دورېځي له زړه نه يوغير مريې برق ځليدونکی دی.

حقيقت ورو ورو له ډيرو لوبو پته پايو او پلو څخه زما په لورې رانښته کيږي.

راشه! راشه! گرانه حقيقته.

چوپ شه! دا زما حقيقت دی چې په ځير ځير او خواږه اضطراب راته گوري او کتل يې لکه دستورو کتل جذاب اوشيطنت اميز

معلوميږي ته به وايي چې زما د نيکمرغۍ راز يې پخپل حدس موندلی دی او پوه شويدي چې نن ولې دغره له لورې څوکې

رانښته شوی يم ولې ملايم او ارام يم؟ ته به وايي چې له ليدو او کتو يې يو گلرنگه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.

غلی شه! چې زما حقيقت څه وايي:

افسوس دی ستا په حال ای زرتشته! ستا حال دهغه چاغوندي دی چې سوچه زريې خورلي وي، اخر به ستا گيده ځيري

کړي او دغه زړه ترينه وباسي.

زرتشته! ته له اندازې نه زيات دېدای، له حده زيات د خلکو سترگې بريښوي او په زرونو کبې ځانته حسد پيدا کوي.

زه د ستا د ځليدونکې رڼا په مخکې دريدای شم او سيوري ته پناه ورم اورېدم.

بېدایه! څه ولاړ شه! څه روانيږه ای زرتشته له خپل لمر نه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډيره زياته ده

نورو ته په لپولو څه ورکړي.

ته په دې نه پوهيږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتيا زيات دی پخپله ته يې.

که غواړي چې چاته څه ورکړي له ځانه تير شه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!

ته وايې لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وريدلی، يوه سره ورمه راباندې نه ده لگيدلې، د مينې شبنم

زما په زړه نه دی پړوتی.

ته دا اسره لرې چې په مينه درته وگوري اوتابنه وگني.

ايا ته نه پوهيږي چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه

هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاينه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوتو ټولوونکو ستا پنه کوي.

زه تاپيژنم چې ډير فقير دېدای يې.

ستا ډير شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډيره ورکړه ستومانه کوي. خپلې ارامتيا ته نه گوري، له خپل ځان سره علاقه نه ښيي.

ستا باطن هميشه هماغه شان په شکنجه کبې دی لکه چې په يوانبار کبې له اندازې او گنجايش نه زيات غنم واچول شي ياپه يو

زړه کبې له حده زياته مينه پيداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاينه نه کوي!

ای بی پوهې هونبیاره! که غواړې چې په نوروګران شي باید ډیر فقیر شي.
 دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړی- ډوډی- ورکوي چې وری وي.
 ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تیر شه!
 زما خبره واوړه، زه ستا حقیقت یم!
 " نیچه "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی بڼه سړی نه دی.
 څوک چې همیشه د بل دملامتی- خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

له هر چانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم بڼه نه ګڼم او له دواړو نه کرکه لرم.
 د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
 هغه چې له ځانه نه ویرېږي بل هم نه ویروي.
 په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نور ویروي.
 زه به څنګه دغه کار ته زړه بڼه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
 زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هیر کړم چیرته یوازې کښېښم.
 له خپلو لرې اوږدو روڼو سره مشغول شم.
 خپل ځان له ډیر لرې ځایه دلته راوبولم.
 له ځانه زړه وشکوم او بې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.
 " نیچی "

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق او بڼی دی، د خزان سیلی- ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مکر شاعر د تیرو په یاد خپل غم سپکوي.
 دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هیڅ خارجي وجود نه لري.
 دی په رښتیا ډیر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیال په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
 " ایشندرف "

تسلي

دژوند پاڼه زیره ده، اوس تا تورو خاورو ته سپاري ای د خاورو اولاده!
 مکر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګی- زرغون شي چې هر کال به نوي ګلونه نیسي او هر پسرلی به ستا په یادو عطر
 افشاني کوي.
 " روکرت "

هاپیل او قایل

د قایل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه ځکه، تل مور او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډیره مینه خاندی. مگر ته ای د هاپیل نسله! ټول عمر په خواری او بدبختی کښې غوټه اوسه او په زحمت مرشه! د قایل اولاده! ډیر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډیره نښه نظرکتلی دی او ته یې خوښ کړی یې. د هاپیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل تر تله ژوند کوه! د قایل زوزاده! خنده او خوشحالیره ځکه چې ستا کښت ډیره راغلی اوستا رمې کال په کال زیاتیري. مگر ته ای د هاپیل زوزاده! همدغه شان په لوره شپې سبا کوه او فریاد کوه. د قایل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نزدې کښنئ او ځانونه تاوده کړئ مگر تاسې ای د هاپیل بچیانو لکه کیدران په سمخو او غارونو کښې له سرو نه ورپرډئ او ورپرډئ. د قایل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او ځنکه چې ستاسو سره اوسپن زیاتیري خپل ټبر هم زیات کړئ او هر کال نوي اولادونه راوړئ. مگر تاسو ای د هاپیل نمسیانو خپله اشتها وسیځئ او له خپلې کمبلې نه هیڅکله پښې مه باسئ! د قایل ټبره! ته د ځنگلونو د حشراتو غوندې تل خوره او غټیره! مگر ته د هاپیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو او کوڅو کښې سرگردانه گرځه! اه د قایل نسله! که ته مې هم شې ستا په غوښو او هډو کو به ځمکه تیاره شي او کښت به یې ډیره راشي مگر ته ای د هاپیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هیڅ لاس ته نه درځي. مگر گوره! ای د قایل نسله! سره له دغو ټولو شیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکی دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).

ته! ای د هاپیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وځیره ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیدا کړی.

"بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډیره ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.

"لاربرویر"

بی اسرې

یتیم هلک وم، د دنیا له شتو نه مې دوه رڼې سترگې درلودې چې د زړه آرامتیا یې لیدل کیده. زه په ډیر امید د لویو ښارونو خلکو ته ورغلم مگر دوی ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډیر زړنگ ښکاره شوم. شل کلن وم چې یو پټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو ناڅاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مگر په دوی کښې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره شوم، که څه هم ما وطن او پاد شاه نه درلود مگر بیا هم د جنک میدان ته ورغلم چې مېرمن خو مرگ قبول نه کړم. زه اوس نه پوهیږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یې؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یې او که وخت رانه تیر شوی دی.

"ورلن"

خلک او شاعر

يوه ورځ هغه لوی او پراخه میدان هغه لور او اوچت غره ته وويل:

ستا په وچولي کبې دژوند نخښه هيڅ نشته، ستا پرمخ باندې هميشه د سيليو او بادونو خپري لکيري.

په همدغه وخت کبې د اولس خلکو شاعره وويل: ستا سر و کار تل له خيال او اندېښنو سره دی اوستا وجود هيڅ نه دی په کار.

سنگين غره په حواب کبې وويل:

زه يم چې ستاله سينې نه هراز بوتې راکارم. د غرمې سوخوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سرومه، د طوفاني وريخو مخه نيسم. پخپلو گوتو د واورو بخري جوړوم اوڅ خيزه کوم بې زماله سينې څخه داوبو لستي روانيري اوتاته دژوند پيغام دروري.

شاعر هم خلکوته وويل: پرېردئ چې زه سر په زنکانه کبېردم او فکرو کړم ايا تاسو نه وينئ چې زما د زره له چينې نه ډيرې خورې او به راخوتيري چې دبشر تنده ماتوي.

"کوټه"

انسان

هميشه وپريدل، په هروخت کبې هيله او اسره لرل، هرکله د پخوانيو خاطراتو يادونه، دايمي شکايتونه، مسلسل ناراضې، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقيقت پسې هيڅکله نه گرځيدل، خپل ځان له خپل اصلي قيمت نه کله زيات او کله کم گڼل، يوازې په غم او محنت کبې ځان پيژندنه، او د گور په غاړه دژوند په ماهيت پوهيدل.

دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوند کبې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هيڅکله نه يم گرځيدلی.

هيڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سر نه دی تپت کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده يې په ما کې پيدا کړيده مگر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې يې دزره له غمه نور څه نه دي راکړي.

"الفيري"

په انگلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي او خپل پټ غمونه په کبې وويني دغمجن زره لپاره ډيره ښه تسلي ده.

يوه وخت دغه تسلي زما په برخه رسيدلې وه مگر کله چې ما دانگلستان په خاوره کبې قدم کښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډيرو ټينگو او تورو وريخو د دوی له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلي نه محروم شوم دلته هيڅوک نشته چې دزره په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دا يخ زرونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پيژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل.

کشکې زما دزره اهونه دومره پورته لارشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسيري ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې د عاشقانو د زره په غمونو او رازو پوهيري.

"الفيري"

غويی

ای دفلونو او کبتونو پالونکيه!
 ای وفادار خدمتکاره! ته د ډیرلوی او آرام قوت ښکارندوی یې.
 زه له تاسره ډیره مینه لرم ته په ماباندې ډیرگران یې.
 له تاسره دصلح غوښتلو او عزة النفس روح موجوده ده.
 ته لکه یوه خاموشه مجسمه خپلې کړوندې ته گورې اوددې لپاره چې دفاکاری- وظیفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سر ټیټوي.
 ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تیروي. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراکړخوې او په صبر او تحمل ورته غلی او آرام گوري.
 ته پوهیږي چې د جهان ودانول ستا وظیفه ده.
 ته دانسان دتیري په مقابل کښې څه نه وایې اوشکایت ستا عادت نه دی.
 ته سرکشي او نافرمانی نه کوي مکرزه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډول اسمان ته خيژي.
 زه ستا د درد خفیفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکاری- دسرود په شان په دغه فضا کښې خپريږي.
 ستا حقیقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
 زه تا په همدغه هنداره کښې وینم ای وفادار خدمتکاره!
 "کار دوچي"

د تانگور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډیرې ښایسته شاهانه جامې اغوستې دي او د جواهرو قیمتي امیل یې په غاړه دی ډیر ښکلی ښکاري مگره نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړي ده.
 دی چې هر قدم اخلي دا ښایسته جامې یې په پښو کښې ښلي.
 له ده سره تل دغه ډارملگری دی چې کالي یې په خاورو نشي ځکه له نورو نه لیرې لیرې گړځي اوبوازي معلومیږي.
 دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډیره ډډه کوي.
 دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قیداو تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډیر څه یې محروموي.
 همدغه شی دی نه پریردي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چیرته چې زرونه له ډار او ویرې څخه په امن کښې دي او سرونه هرځای ته هسکیدلی شي.
 چیرته چې علم اوفکر ازاد دی.
 چیرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کیږي.
 چیرته چې کلمات د حقیقت او راستۍ له کومې څخه راوړي
 چیرته چې بې نتیجې کونښونونه لاس غځوي اومطلب ته رسیږي.

هلته چې د کار او عمل لاسونه نه دي ترلي.
 هلته چې داستدلال دچينې رنې اوبه دعنعاتو وچ ځنگله ته لاره نه لري.
 هلته چې ذهنونه او دماغونه نشو ونما کوي.
 لويه خدايه! ته مایه دغسې فردوس او آزاد جهان کښې له خو به رواينس کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
 د افلاس نیلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
 ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ اومصیبتونه په آسانی ووزغملی شم.
 توفيق راکړه چې غریب او بینوا له نظره ونه غورځوم، اود ډیر بې باکه قوت په مخکښې هم سر تپت نه کړم.
 زه دا توان غواړم چې د دنیا له خسیسو شیانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مینه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مړه ارزو راته پرېږده چې هر لورته تا پرې ولیدای شم.
 په هر څه کښې تاوونیم او بیله تانه بل چاته خپله مینه وړاندې نه کړم.
 هو! زه همدغو مړه ارزو غواړم چې یوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ایکی یوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نیمکړي ژوند کښې زما سرو کار له تاسره وي.
 دا زولانه دمښې او محبت زولانه ده.
 هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوگرځوي.
 ایا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
 ته پوهیږې چې ستا مینه له ماسره ډیره زیاته ده مگر بیا دې هم زه آزاد پرې ایښی یم.
 زما دوستان ما ځکه یوازې نه پرېږدي چې زه دوی هیرنه کړم.
 ډیرې ورځې وشوې مگر مایو ځل هم ته پخپلو سترگو و نه لیدې.
 که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکره او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مگر بیا هم ستا مښې ته انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترگو یوه اوبښکه او زما د شونډو یوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دریغوم.
 دا ددې لپاره چې که ته بیرته اسمان ته وخیژې چې زما د عشق یادگار درسره وي مگر له مانه دا امیدمه کوه چې زه د هیلې او اسرې لپاره یا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ او غم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
 زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
 پرښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلی نه یم چې اوبښکې خپله غذا وکنیم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
 هغه بوسه چې ته یې ستایې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې یم او غواړم چې ستا د وجود له کښت نه بیاحصله گیاه لرې کړم چې هغه دستۍ او تنبلۍ بوتی دی او د زړه غم نه دی.
 ستاغم یوازې په خدای پورې تعلق لري.
 که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پتی او ملهم پرې هیڅکله مه رده. ځکه چې د بشر دلو یوالي لپاره لوی لوی غمونه په کار دي اوبل هیڅ شی یې دغومره نشي لوبولی.

شاعره! ته دا گومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا اميدي په کېښي وي.

دزرو شاعرانو جاويدانه اوازونه زما په ياد دي چې بده او تنسته يې له اوبښکو او اهوڼو څخه اوبدلې ده. ماهيخور مرغه سترې اوستومانه دمانام په تياره کېښې خپل ځنگله او ځالې ته راشي او خپل بچي وري ووينې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې يې د طعمې لپاره وازې نيولې وي نو دی په يوه لويه تيره کېښي اواسمان ته په ډير حسرت گوري.

دی پوهيږي چې بيهوده يې ديباحصله ساحل او خاموش درياب په سر باندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هيڅ يې نه دي موندلي. سره له دې بياهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونين زړه ورسره شته چې خپلو بچيوته يې اڅرېنه طعمه کړي. دامرغه غلی او آرام په گټه پريوزي او خپل څيري ځيگر خپلو ورو بچيانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کېښې يې له څنگه وينې بهيږي او دی دميني په ميوست په ځمکه پريوزي.

په دې فدا کارۍ کېښې کله دتدریجي مرگ له شکنجې لاندې سترې شي او ويره ورته پيداشي چې دژوند اخيرين رمق له لاسه ور نه کړي نو ځکه نيم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کېښې چې دښپې وروستی. شومه وي دوداع يو داسې مرگانی فریاد له زړه راو باسي چې دريايي مرغان له ساحله تبتې او هغه مسافر چې دسيند په غاړه تيریږي له وحشته ريردي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقيقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهيخور مرغه په شان دخپل زړه دوينو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان مېلمانان او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا اميدۍ نه حکايت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بيا هم له زرونو نه غم نه وري.

د شاعر خبره لکه تيره توره داسې ده چې په هوا کېښې حرکت کوي او يوه ځلانده حلقه تشکيلوي مگر په څوکه کېښې يې هميشه دوينو څا څکي لیده شي.

"الفرد دوموسه"

غم او خوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو يې له مخه لرې شوی دی.

هغه چينه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالی ترينه راخوتیږي په حقيقت کېښې ستاسوله اوبښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکاري ستاسو د وجود لوبښۍ وگروي او ژور ځای په کېښې جوړ کړي هغومره په کېښې د خوشحالی لپاره ډير ځای پيدا کيږي.

ياستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلال په داش کېښې په اور باندې نه و ايښی؟

آيا دغه د دروی شپيلۍ چې په اواز يې ستاسې روح خوشحاليږي په تيره تيغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کېښې خوشحالي وينئ که خپل زړه وگورئ دا به درته څرگنده شي چې هماغه څيز چې تاسو يې غمجن کړي ياست تاسې خوشحاله کړي.

کله چې ستاسو په زړه کېښې غم پيداشي که پخپل زړه کېښې سترگې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوبښکې تويوئ چې تاسې يې خوشحاله کړي ياست.

ځينې خوشحالي لويه گڼي او غم وروکې، ځينې غم لوی گڼي او خوشحالی ته په کمه سترگه گوري، زه وایم دواړه يوله بله بيل نه دي او دواړه يو ځای راځي کله يوله تاسوسره مخامخ کېښي هغه بل ستاسو په بستر کېښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهين دغم او خوشحالی تر مينځ واقع ياست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي ياست.

کله چې زرگر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم يا خوشحالی پله درنيري او سپکيږي.

"خليل جبران"

پارلمان

پارلمان د دولت زره دی او د حکومت مثال لري چې په ټولو غړو يې فرمان چليري. که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مگر که زره کارو نه کړی شي ژوند ختمیږي.
"روسو"

ژوند

د اومه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي. د اومه مه وایه چې ژوند تل تر تله مصیبت دی ځکه دا د بې زره او ضعیفو خلکو خبره ده. لکه چې د ونو شني خانگي په پسرلي کښې له خوشحالی زیږدي خنده! لکه چې د سیند موجونه په لویو گټولگيري او فریاد کوي ژاړه! د جهان ټول خوندونه وځکه او ټول دردونه وزغمه بیا ووايه هرڅه چې دي ډیر دي مگر له خوب او خیال سره شباهت لري.
"پادیا ماننوپولس"

قوت او جرئت

د سیند په اوبو کښې مخ پورته تگ قوت او جرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تگ مړه کبان هم کولی شي.
"اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیدا کړي دي او د ټولو خالق دی. هر چیرته چې هغه شته هرڅه شته او هیڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته. زه له دومره کوچنیتوب سره چې هیڅ نه یم هرڅه یمه. ځکه چې د ځمکې، دستور او د شمسي کال اولادیم. زه له هغې خاورې پیدا یم چې د قیصر لاس، د افلاطون ماغزه، د مسیح زره او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کښې گډ دی.
"امرسن"

لور ه پایه

په دغه جهان کښې د هر چا د لوریدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
"اناتول فرانس"

بدبختي

بدبختي ده چې عقل او پوهه تربيه كوي.
" هوکو "

عقل

که غواړې چې د عقل په زبان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سرې کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی. ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی. غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی. خومره چې عقل زیاتېږي هغومره اراده ضعیفه کیږي. که انسان په هر څه پوه شې یقین وکړه چې بیا به هیڅ نه غواړي او هیڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري. عمل له ارادې څخه پیدا کیږي او اراده له ارزو څخه. دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې د حکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد او کامل. زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم. ناپلیون، سزار او ددوی امثال هغه کسان نه وو چې ډیر فکر کوي ځکه یې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل. " اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده يم چې د بشر تکامل به ډیر ځنډ انجام مومي. د دنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کښې دی د ابتکار خونده یې نشته. لکه چې په فزیک کښې د ثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ د لچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي. کویټي هم ویلي دي چې خلق لا د اصلي کناه د اتمې برخې په اختراع نه دي بریالي شوي. " اناتول فرانس "

د ژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې د نیکبختۍ لازمي شرط نه دی، د ژوند ضروري شرط هم دی. که مور په هر څه پوه شو یوساعت هم د ژوند تحمل نشو کولی. هغه احساسات چې ژوند مور ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښي له دروغو څخه زیږي او په مو هوماتو باندې تغذیه کیږي. " اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه د یوې اخلاقي نتیجې امید لرل ډیره لویه اشتباه ده. درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلفت او پیداکیډو مرکز دی. او نن مور پوهیږي چې د لمړیو ه منجمده ټوټه ده.

اوس پوهیږو چې دستورو په سطحه کې څه ګازونه سوځي. په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې مور په کې د ګرد او غبار یوې ذرې غونډي یو تل د جوړولو او وړانو لوبه حال کې دی.

مور ته دا معلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیدا کیږي او ځینې له مینځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږ په اخلاقو کې څه تغیر رانوست.

ایا نن مینډې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟

یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس د ښکلا په احساس کې له پخوا نه څه زیادت یا نقصان راغلی دی؟

ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کې له پخوا نه څه فرق لیدل کیږي؟

ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حال کې څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کې وي او عشق موجود وي.

غم او عشق د غیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي.

غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري.

هغه ښیکنې چې په ځان کې وینو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظر کې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده.

زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نور ټول فضایل او ملکات د همدغه شي مرهون دي.

اخلاق طبیعتاً په احساساتو باندې تکیه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې وایاست چې د ټولو مصیبتونو او بد بختیو علت زموږ فکری، که غواړئ چې د فکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او

عظمت کې یې ډیره مبالغه وکړئ مګر په دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو او غواړنو باندې ډیر لږ تسلط لري.

هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډیر زیات راغلي دي هغوی هم د نورو په شان متکبر شهبانې او بخیلان دي.

چیرته چې تمدن ډیر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډیر لږ دي چې په فلسفي اصولو اجرا کیږي.

مور د غواړنو او احساساتو په مقابل کې دومره ضعیف او ذلیل یو چې زه هېڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قابلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" انا تول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کې ډیر فکر کوم هغو مه راسره دا عقیده ټینګیږي چې باید د بنیاد د اعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادو ه ښه مشاوران یو پخپله خدا ژوند زموږ په نظر کې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.

هغه تمسخر چې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق او ښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډیر ملایم او نیکو کار دی.

د ده په خندا قهر سپړي او مورته دانبيې چې بايد د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو. که دا حس له مور سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرگوره نفرت پيدا کيږي. "انا تول فرانس"

د خلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چارو کښې ډيرو لويو تغير اتوته انتظار لري. دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيب ويلو له روح نه يې نشات کړی دی. زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغييرکوي مگر داتغير محسوس نه دی. د دنيا هره ترقي ډيره ځنډنې او منظمه ده. ناڅاپي اوسريع تغييرات هيڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټول اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي. دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مگر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و. زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو احوالو ته ويل کيږي چې وروسته تردي به موجودشي. دا تسلسل ترډيره وخته ديوه حال ثبات ساتي او په ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي. دا خبره رښتيا ده چې دغه حال نه هغه ارواکاني خوشالوي چې دنورو شيانو ډيره تنده ورسره ده او نه په هغو زرونو کښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مگر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ بايد تن ورته کښيږدو. موږ بايد پخپل زړه کښې يوڅه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مگر آنې او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارونه لرو. "انا تول فرانس"

خطرناک

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيه نه مخالفه وي. هغه چې زموږ خوبونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو. څوک چې زموږ په اشتباهاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلوميري او دا فکر نه کوو چې هغوی به په نورو شهبانو مبتلا وي. "انا تول فرانس"

د ژوندانه مخ اوخت

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ اوخت لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په خت کښې نشته. مگر دټوټې اوبدانه (بافت) له مخ نه په خت کښې ښه ليدل کيږي. "شوينهاور"

ليونتوب او حماقت

زه باور لرم چې بشر په هر وخت او په هر ځای کېږي د خپل مصرف لپاره د جنون او حماقت کافي ذخيره لري. دا سرمايه هر څنگه چې وي بې حاصله نه ده. کله چې کورم چې يوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دينه چې په دغه کار خوشحاله شم دبې اشتباه په باب کېږي فکر کوم چې د زړې اشتباه ځای نيسي. زه په ډير تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډيره خطرناکه نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاره خرافات له نورو نه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صيقل شوي دي او ضرر يې کم شوی دی.

" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان او باور لري خلک د هغه ملگري کېږي. په ځان باور يوداسې صفت دی چې د هر چا خونديږي. خلک له قطعي اويقيني مطالبو سره مينه لري نه له دلایلو سره. دليل او برهان د وگړو اندېښنه او پريشاني زياتوي. اوس ساده گې خوبوي او په ساده خبرو پوهیږي. خلکو ته بايد څنگه او څه راز و نه وايو بلکه هو يا نه ورته ووايو اوبس.

" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هر عصر کېږي شته. هر څه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظر کېږي لور معلومیږي او نمانځه يې کوو. که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کېږو. خلک په مشکله د پته حاضرېږي چې دخپلو عقایدو په منشا اومنبع کېږي لږ غوندې ایراد قبول کړي. که چا پخپلو اصولو او معتقداتو کېږي غوراو فکر کولی هیڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

ځان وپېژنه

دا خبره چې ځان وپېژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هیڅکله نه ځان وپېژنو او نه نور. ټول مشکلات په همدغه ځای کېږي دي او په همدغې موضوع پورې ارتباط لري. د دنیا جوړول دومره گران کار نه دی لکه پېژندل يې چې گران کار دی. ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنیا جوړه کړی شي مگر دا تو فېق به هیڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي. دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډيره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کېږي په کار ولویږي. څه شی چې له پوهې نه په کېږي استفاده کېږي د اشياؤ لږ غوندې حقيقت پېژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له ځان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مورسره دا عقیده موجوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پیژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي.

له دینه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کې څو څو ځله یو راز اوبل راز کیږي.

زه چې اوس له اتیا کالونه اوبنتی یم له هغه شل کلن، (موريس ميترلينگ) سره هېڅ شبا هت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پیژنم.

همدارنگه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابهه نه یم چې یوه شیبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.

ما ته اوس هغه پردی اوبیگانه معلومیږي.

هرکله چې په دې نړۍ کې زموږ شخصیت بدلیږي نو بیا ولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به یې له ځان سره ورو.

" مترلينگ "

بقاء

پسونه د طبیعت د سختیو په مقابل کې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به یې نسل ورک و. مگر اوس چې دغه حیوان په دنیا کې ژوندی پاته دی څه سعادت یې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره یې ساتلی دی.

هر حیوان او هر یو بوټی چې دلته وینئ، سرنوشت یې همدغه دی. کافي او معدنیات هم دغه راز دي مگر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوی تغیر ووینو او په بدبختۍ یې پوه شو.

" مترلينگ "

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه ځای کې کې ژوند کوي په یوه اندازه پوهه لري مگر سره له دې ډیر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسېږي.

مور نه پوهیږو چې ددوی د اجتماع سبب څه شی دی؟

بنايي چې دوی به د ځینو ځناورو او بلاکانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مگر همدغه کې ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب وگرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.

" مترلينگ "

هغه چې دنیا ته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کیږي او په دې باب کې تاسې ډیر افراط کوئ.

ستاسو ښځې ډیرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلیږي. هغه نطفې چې ضایع کیږي او څه ترینه نه جوړیږي ستاسو د خوابدۍ او خپګان موجب نه گرځي.

تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پیرۍ یا نیمه پیرۍ کې له دې جهان څې او هېڅ ترینه نه جوړیږي دانسانیت توان په کې شته او بالقوه انسانان ورته ویلي شو. مگر دوی ته هغه چانس نه پیدا کیږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشرتي کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آیادغه بالقوه انسانان د فکري او معنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟

اوس چې دوی مړه شو او مور غوندې نشو آیا د دنیا په اوضاعو کېږي څه تغیر راغی؟ ایا ددوی ځای تش پاته شو او هغه کار چې باید دوی سرته رسولی وای سرته ونه رسیده؟
" مترلینک "

څنگه به یو؟

مور غواړو چې په هغه بل عالم کېږي هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موریس)) یم مگر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟
آیا ته به داغواړې چې دغه اوسنی شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.
مور ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصیت ویني؟ هغه به دغه موریس وي چې اوس له اتیا کالو نه اوبستی دی که هغه شل کلن موریس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.
په رښتیا چې مور تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کېږو، سپین زېري به یو که ځوانان اوکه ماشومان؟
" مترلینک "

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.
هیڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکر له حدودو څخه تجاوز وکړي.
" مترلینک "

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې یوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبیبان دسړی زړه، سړي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کېږي هم نورماغزه واچوي.
هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کېږي چې دتیر ژوند پوهه او معلومات، کینه اومینه یانور خاطرات په کېږي ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصیت هم درومي چې له دغې حافظې سره تینک تعلق لري.
په دغه صورت کېږي بیا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پوهیږي چې زه څوک یم؟ یعنې دده او دیوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مگر څیره او تنه به یې په کوڅو اوبازاروکېږي حرکت کوي.
دازیان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسیږي دمرگ او مړینې له زیانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته او هلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هر تندر چې په ده پریوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په یوه بل نا اشناسې پورې ربط پیدا کوي.
" مترلینک "

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟
تاسو به په ځواب کېږي څه وواياست؟
آیا داسې ژوند به وغواړئ چې تل تر تله وي او هیڅ زړښت او هیڅ راز بدبختي هیڅ تغیر په کېږي نه وی.

دغسې ژوند خوعیناً د هغه غټ کانيې حال ته ورته دی چې په ملیونو کاله په یوه حای پروت وي او هیڅ تغیر او تحول په کښې نه راځي.

زه یقین لرم چې که تاسې د جاویداني عمر په حقیقت پوه شئ . هیڅکله به یې له خدا په ونه غواړئ .
جاویداني سعادت هم د جاویداني عمر په شان دی په بل عبارت جاویداني بدبختي ده .
" مترلینک "

پوه او ناپوه

دا چې پوه او نا پوه یو دبل په ژبه نه پوهیږي سبب یې دادی چې پوه په هغه شي بدلیږي چې دی پرې پوه شوی دی .
دی هغه څه نا پوه ته نشي ویلی چې دده په زړه کښې حای لري .
که تاسې یوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ !
" مترلینک "

لیونی

ماته وایي ته هم لیونی شوی یې لکه ځینې فیلسوفان چې په اخر عمر کښې لیونیان کیږي او چتیاات وایي .
ښایي چې زه لیونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د لیونتوب او هونبیاړۍ ترمینځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مگر تاسو
چې هونبیاړان یاست فکر وکړئ چې څه وایئ ؟
" مترلینک "

مرگ

که مرگ په دنیا کښې نه وای هیچا به دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ایښی همدغه دمرگ ویره دده چې مور ژوند کوو او د دغه
ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پیتی په اوږو رو .
" مترلینک "

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی دی ؟
زه تاسو ته څه حواب نشم ویلی . مگر له تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی ؟ هر کله که مور جسم یا ماده وپېژنو دروح په
پېژندلو به هم بریالی شو مگر اوس چې یو هم نه پېژنو باید په دې باندي ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم
دروح شکل اوصورت دی .
" مترلینک "

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس مور ته راشي مور به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او
دی څه قدرته حیران کړي ؟
په اخلاقي ، اجتماعي اوسیاسي لحاظ که مور مریتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامی پیدا شویده چې هغه حای یې
ډک کړیدی مور کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته یې وړاندی کړو .
زموږ سیاسي ، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري .

په فزیک، شیمی، ژوند پیژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفیات شوي دي په اول کښې به دی په تعجب کښې واچوي مگر ددې لامله چې هغه ډیر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډیر ژر به پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیدا کړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راگرځولی شي هغه یې سیمه موجوده دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته غیر رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونو کښې ورته اشاره کړیده.

په هر حال کوم د توجه وړشی چې په دوه زره کالو کښې موږ کشف کړیدی همدغه دی چې د علت په ادراک یې لانه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به د توجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینک "

زمونږ پوهه

موږ د فولادو په یوه تړلې خونې کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غونډې رڼا راځي او له بل نه لږ غونډې او از رانوزي. موږ له همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهیږو.

" مترلینک "

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زبان او ضرر لري ډیرې ژر خپرېږي بڼې او حسا یې خبرې چې فایده په کښې وي ژر نه خپرېږي. هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.

بڼې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینک "

انسانی سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره یې کوي له ډیر لور ځایه واخلي او په ډیر لور همت له نورو سره وچلېږي. ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته د عشق په نظرو کوري نه بڼایي چې د خپل رحم او شفقت سیوری په چا باندې وغورځوي. ترڅو چې د عدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه بڼایي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي. ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه بڼایي چې د هغه دلجو بې او دلداري وکړي.

" مترلینک "

انسانی کمال

هغه لوی کمال چې د تحول او تکامل په لاره کښې د ژوندیو شیانو په برخه رسیدلی دی قلبی عواطف دي چې په انسان کښې لیده شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عواطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې وروزي.

" داروین "

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشر کې ژور فکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کارنه دی، دعواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ او مشقت دی چې دانسان په فکر کېږي
ژوروالی پیدا کوي او ښایي چې د همدې له امله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډیر شوي وي.
"هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کيږي.
"شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کور کې قدر او عزت لري.
"کوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفوه شي مگر که د خبط مرتکب شي نو دعفوي ورنه دی.
"بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شي مگر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
"ابراهام لینکلن"

فکر په شعر کېږي

فکر باید په شعر کې داسې پټ وي لکه غذایی خاصیت چې په میوه کې پټ دی. میوه هم غذا ده مگر لذیذه چې د خورلو په وخت کې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترینه غذایی ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذا په لذت کې پټه ده
"پل والري"

بدبختي او شعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامې په وخت کې شعرته مخه کوي او څه چې دوی له رنځ او غم نه زده کړی وي په اشعارو کې یې نوروته وړاندې کوي.
"شلی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډیر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې د عشق او سوزو گداز لایق دی. چا چې د عالم او ضاع او د انسان زړه د عشق په دوه مخیزه هنداره کېښي نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی.
" هوکو "

پوهه او عشق

پوهه د عقل په غیر کېښي پرورش نه مومي بلکه د عشق په لمن کېښي وده کوي د پوهې نیالکې باید د عشق په گلدان کېښي وکرل شي او د احساساتو په او بویاری شي.
" مترلینک "

ښوونځی

د علم او پوهې هر ښوونځی چې پرانیستل کېږي د زندان دروازه تړل کېږي.
" هوکو "

د فکر پانگه

د فکر او پوهې ټوله پانگه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.
" مترلینک "

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هیږولو نه په دماغ کېښي پاته کېږي.
" ادوارد هریو "

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مگر علما تل په خطا کېښي وي.
" انا تول فرانس "

ځان ښودل

یا ځان هغسې وښیې چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!
(بایزید بسطامی))

دنبه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرگندشي ډيرکسان به پخپلو ښوکارو نو څر اوخجل شي.
«ريواردل»

تاج او قلم

تر څو چه دادب قلم زما په لاس کښي دی هيڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سر باندې نشته.
"ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. مور بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي
دوطن او ملت تاريخ ته زيان رسوي.
"پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښي بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر کوره دوهمه خبره غوره
کړم
"جفرسن"

د حان سعادت

که يوازې خپل سعادت وغواړو څه کرانه خبره نه ده مگر مور غواړو چې له نورو نه زيات مسعود شو او دا کار ډير مشکل دی ځکه
چې نور هغو مړه مسعود نه دي لکه چې مور يې تصور کوو.
"نتسکوی"

حان مسعود گڼل

يوازې دا کافي نه دی چې د سعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهيدل په کار دی چې مور د سعادت خاوندان يو.
"مترلينگ"

اجبار او اختیار

خومره چې دوجود مرتبه او درجه لورپري هغومره اجبار کمپري او اختیار زیاتپري. همدغه سبب دی چې دکانې مجبوریت له بوتې اونیا لگی. نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډیر اختیار لري.
 “بوترو”

عقل او زړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته گوري. هغه څه چې زړه یې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پیدا کولای. یعنې زړه په سر باندې حکومت کوي او سر په زړه حاکمیت نه لري.
 " شوپنهاور "

کینه او مینه

کینه اومینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیدا کپري او په عقل پورې څه اړه نه لري.
 " شوپنهاور "

احتمالي مصیبت

هرڅه پخوا له وخته په نظر کښې نیول او لري کتل ښه کار دی مگر دساورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کار نه دی. له دینه چې په هوا کښې ځانته زندان جوړوو ولي یوښه قصر نه جوړوو.

لیاقت لرل

لیاقت لرل او کوم ځای ته نه رسیدل له بې لیاقته رسیدلو نه ښه وي.

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.
 حقیقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستی خوی ورک کړې.
 ((نیچې))

لوی خلک

لوی خلک لکه سیندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوی شهامت همدغه دی چې له گرانو او پریچه لارو څخه نه ډارپري.
 " نیچې "

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کيږي او ټینکيږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.
" نیچي "

د جنگ اساس

دغلیم غولول د جنگ اساس دی ځکه زما هغه پټه زگره چې ما اغوستې ده د کیدر پوټکی دی.
" نیچي "

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډیر احتیاط زیاتوه یعنی په هر کیلو محبت چې له نورو سره یې لري
یوگرام نفرت له ځان سره زیات کړه.
" نیچي "

شهرت او شرافت

که په افتخار او شهرت پسې گرځې نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!
" نیچه "

هدیه قبول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبر نه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې
قبولونه غلابنه ده.
" نیچه "

هیرو

هر څه هیر کړه هر څه هیر کړه هیرو! د هیرو لوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څو کو سره آشنا شې درانه اوسنکین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژر شه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هیرو لوی هنر دی.
" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کښې ځان محدود کول او له ځانه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.

په حقيقت كښې بشپړه او كامله خود خواهي په پوره غير خواهي كښې پټه ده او اخلاق هيڅكله انفرادي كيدلې نشي.
"ژان ماري كويو"

مكررات

په دغو گڼو ليكنو كښې چې علم او پوهه ډيره زياته ښيي څه وينئ؟
سترگې وغړوئ اوبه وگورئ چې غير له مكرراتونه نور څه وينئ؟
ايا دا ټولې خبرې چې په يوقسم موضوعاتو كښې اورئ بې دسبك او انشا له تنوع او بې دشاوهدو او مثالونو له رنگينۍ يا د چاپ له ښكليتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقيقي تاثير، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پيرايو كښې بيا بيا ويل كيږي او له يوې مخه په بل مخ اورې.
نو په دغه ظاهري ثروت كښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روژه كښې دمرښت احساس كيږي.
" بيكن "

نيكي

په سترگو كښې دليدلو قوه يوازې نه ده كافي.
كه زموږ سترگې بيا هم وي او په اشياو كښې رنگونه هم موجود وي بيا هم رڼا ته محتاج يو او په تورتم كښې څه نشو ليدلې.
همدغه رڼا ده چې دليدلو قوه له اشياوو سره مربوطوي او ددې باعث گرځي چې موږ څه ووينو.
لمر پخپله دليدو قوه نه ده دليدو وسيله ده دهمدغې وسيلې له برکته موږ د بينايي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نيكي ثمره ده او نيكي سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په ليدلي جهان کې يې دينا يې قوت له ليدلو شيانوسره لري د ادراك په جهان کې يې د فهم قوه هم له هغو شيانو سره لري چې دپوهيدلو وړ دي.
څنگه چې په تياره کې څه نه ليدل كيږي او سترگې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه وينې چې دحقيقت رڼا پرې نه وي پريوتې.
څه شی چې د معرفت ورشيان په حقيقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهيدو استعداد ورکوي دنيكي تصور دی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وگڼي مگر که لمر يې گڼي نولويه اشتباه کوي. همدارنگه د ادراك په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقيقت دنيكي نظير وگڼي. مگر که عين نيكي يې گڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنيكي مقام له دینه ډير پورته دی.
لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې دليدل کيدو قابليت نه بخښي بلکه په پيداښت او نشو و نما کې يې هم تاثير لري او غذا ورکوي.
همدغه شان دپوهيدلو ورشيان له نيكي نه يوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهيدلو وړ وگرځي بلکه په ماهيت او پيداښت کې يې هم د خل لري.
" افلاطون "

د طبيعت قوانين

د طبيعت قوانين واجب او ضروري نه دي. د جهان اصل او اساس تغير او حرکت دی هرکله چې دغه تغير مکرر شي نوعادت وگرځي او دقانون نوم پيدا کړي.
ديوه خور او به په اول كښې يوه معينه مجرانلري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره اومجر ايجادکوي وروسته بيا دغه مجرا داوبو دسير او حرکت قاعده اوقانون بلل كيږي. ډيرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ د طبيعت چارې ديوه معين اوضروري قانون تابع نشو گنلې.
" بونرو "

انسانی تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکی. مبدا ده.

نیکه اراده اوبه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپیژني او پیروي یې وکړي. تکلیف باید خاص د تکلیف لپاره په ځای کړشي یعنې دکتې اوزیان لحاظ په کې نه وي. تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي. هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار یې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي. ددوهم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مگر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلی. ددې لپاره چې دیوه سړي کارا اخلاقي ارزښت پیداکړي یوازې دا کافی نه ده چې عمل یې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره وي. ډیرامکان لري چې یوکارښه وي مگر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداگر صداقت او راستي چې دتجارتی منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تکلیف لپاره.

د ځان سانته له تکلیف سره موافق کاردی مگر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی. هغه څوک چې ډیر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مگر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه سړی له خلقو نه جفا و ویني زړه به یې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مگرکه څوک له خلکونه جفا گانې ویني او دتکلیف په ځای کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.

"کانت"

ژوند

ژوند زما په نظر کې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیداکړي یعنې له غم او درد څخه. که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیداکړي چې له رنج او غم نه لوی مصیبت دی. دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی. سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نژدې شي. په هره اندازه چې مور له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیداکوي. دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منکولو کې لویږي. څنگه چې غم او رنج له احتیاج او محرومیت څخه پیداکړي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیداکړي. هر چیرته خواران او غریبان له احتیاج او محرومیت سره په جگره اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کې دي. همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبورکړي دي یایې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولي ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جگره کې په کارولویږي. نوکله چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کې معطلې راشي دغه عاطل قوت پخپله یو موند پیتی شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

«کرلوس» د بډایانو بدبختي داسې بیانوی:

«یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتبتي خپله ښایسته مانی. پریردي او په تفریح پسې یوه خوا او بله خوا منډې وهي. بل په ډیره بیره له خپلې ښځې او اولادونو څخه چیرته لرې درومي مگر مقصد ته نه رسیږي او بیرته له هماغه دښمن یعنې کسالت سره بیا کورته راځي او چاره ترینه ورکه وي».

" شوپنهاور "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل د ملامتی خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

حکمت اوسعادت

ارسطو وایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لږ کړي نه دا چې په ډیرو لذتونو پسې هڅه وکړي. زه هم د حکمت ډیره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه دا چې په لذت پسې منډه واخلي.

یعني سعادت په هغه ګریز (تېښته) کېږي دی نه په دغه شتاب (هڅه) کېږي. هغه کسان ډیر غولیدلي دي چې ارزو ګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزو ګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی. هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مره سعادت ته نژدی وي. که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځور غاړي بډایي څخه ډیر نیکبخته دی.

سقراط وایي: ډیر کسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډیر ښه لباس په غاړه کېږي شته نه په لوړو مانیو اوبڼو قصرونو کېږي استوګنه لري مګر سره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیر وایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خدا یوه وره منظره وویښي خوله یې له خدا نه نه راټولېږي. ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خدا ننداری یې نشي خندولی. دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ د ژوند اوسعادت اساس ګڼل کېږي. موږ باید د سعادت نومنه په ځان کېږي ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده. په ځان باندې اټکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډیرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دي.

هغه څوک چې په باطن کېږي غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی. د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې او په څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړي شي. لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډیره توجه لري یعني همدغه سعادت کېږي.

ارسطو وایي: سعادت په فراغت او ازادۍ کېږي دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت ستر نعمت ګڼلی دی.

څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي. هغه بیا خپل سعادت د دنیا په نعمتونو کېږي نه لټوي بلکه له معنوي لذتونو څخه خوند اخلي او حقيقي سعادت ته رسېږي. "شوپنهاو"

انشا

د هر لیکونکي انشا د هغه د فکر آینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقيقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دینته مه ګورئ چې ده څه موضوع کېږي فکر کړی دی یا دده د فکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي د مقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه راز فکر کړی دی او د فکر کولو طریقي څنګه دی؟

د هر ليکونکي انشاء لکه خميره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مگر د صورتونه که هر څومره مختلف وي بيا هم خميره يوه ده.

"شوپنهور"

مطالعه او تفکر

څنگه چې ډيره زياته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډير ليکل او ډير لوستل هم د حقايقو د معرفت مخه نسي. د دنيا ډيره لويه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتيبه وي هغه ارزښت نه لري چې يوه کوچنۍ منظمه کتابخانه يې لري. همدغه راز ډيره زياته پوهه چې په ذهن او دماغ کېښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قيمت لري چې په جزئياتو کېښې يې ډير غور او دقت نه وي شوی.

په حقايقو باندې سړی هغه وخت پوهيدلی شي چې دعليت په قانون پوه شي او په جزئياتو کېښې مطالعه ولري. څنگه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته يې هم لري. مطالعه او تفکر د انسان په ذهن کېښې دوه متضاد تاثيرونه لري چې که يوزيات شي هغه بل کميږي.

مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقايدو له تاثير لاندې راولي چې ممکنه ده د انسان له ذاتي احتياجاتو سره مخالفت ولري. آزاد تفکر يعنی د هغه طبعي سير او حرکت تعقيب چې محيط او ضروري مسایل يې د انسان په ذهن کېښې پيدا کوي د مطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کېښې موجود نه وي بلکه د فکر کولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډيره زياته مطالعه د شخصي فکر د پرورش مخه نيسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډير کتابونه يې لوستي دي مگر نوابغ او د فکر خاوندان چې دانساني مدنيت لارښودونکي دي او د بشريت قافله دترقی خواته بيابې هغه کسان دي چې د جهان په کتاب کېښې يې غور کېږدی او دنورو په خبرو کېښې يې خپل فکر نه دی بايللی.

"شوپنهور"

خوی او خصلت

د انسان خوی هيڅکله تغيير نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کېښې هماغه دی چې په کوچنيتوب کېښې و. دده ډير لوی هنردادی چې کله کله فرېبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوروي. که غواړی چې دغه حقيقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړی نو د هغه اشنا اوملکري په حرکاتو او رفتار کېښې ښه دقت وکړی چې ډير کلونه ترينه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منی چې دده خوی او خصلت هيڅ تغيير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.

ځينی کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مگر په باطن کېښې پوره باور لري چې د انسان خوی او خصلت تغيير نه قبلوي. همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برکي وويني په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي. که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.

د انسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې دلوروالي معياردی. که څوک د فطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لوييږي.

"شوپنهور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کېښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مگر کله چې دژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي گټې په بل شي نه دي ولاړ.

هر څوک چې ډیر مال لري او دلور مقام خاوند دی هغه په خلکو کېښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مگر په دوستۍ کېښې یې څه گټه نشته څوک ورسره مینه نه لري. هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي گټه او پټ مقاصد په کېښې نه وي دلته ډیره لږه ده او له لږو خلکو سره ده. "شوپنهور"

بدي او ضرر

څومره چې لور او عالي مبادي په يوه بد سړي کېښې فاسد شویدی په ځناورو کېښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کېښې لږه ده چې دابتکار مبداه په کېښې نشته ځکه چې دابتکار مبداده، بدي زیاتوي او ضرر یې ډیروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې دیوه جماد ضرر له حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډیرېدی. "ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت او مقام په جامعه کېښې لوړوي ډیره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کېښې او دښمني پیدا کوي نه مینه او محبت. دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دنادانۍ تائیدی. ځنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کېښې لوړوي علم او عقل د نورو دکښې او نفرت موجب گرځي. پوهان او هونښاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني او تمسخر ځانته جلبوي. "شوپنهور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپړۍ ونه په ډیروخت کېښې وده کوي او غټیږي دوام او پایښت یې هم ډیروي. هغه بل افتخار چې لکه دپسړلي بوټۍ ژر پیداکیږي او ژر لوټیږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډیر ژر له مینځه ځي. د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنی په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغومره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دښر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه گوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کېښې وي. "شوپنهور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کېښې وي له هغې بې اعتدالیۍ نه ښه ده چې په شهوت کېښې وي. یعنی دغضبې قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی. قهر او غضب د عقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واورې او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنی امر ته تراخه غور کېښیږدي او په کار پسې وځغلي مگر شهوت د عقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولدت په لورې هڅه کوي او امر ته هیڅ نه گوري. دغضب خاوند مکار نه دی او غضب هم مکر جن نه دی.

مکرله شهوت سره ترلی دی او شهوت کاردی.
همدغه سبب دی چې دغضب په ډیروالي کېنې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډیروالي کېنې شته.
" ارسطو "

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امر نه دی بلکه یوه ډیره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.
ځینې وایي چې دوستي یو ډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو ډول دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره او کوتره له کوترې سره الوزي.
ځینې نور په دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هیڅکله نشي دوستان کېدلی.
څوک چې د فطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اوریبیدس) هغه وایي:
د و چې ځمکې باران خوښ دی او باراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوروي.
هرا کلیتس په دې فکر دی چې ضدیت د نزدې کیدو مو جب دی او ډیرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدایي.
دا خبرې به پرېږدو او دا به ووايو چې د دوستۍ موضوع څه شی دی؟
خیر که لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې د منفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به تر هماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او د ګټې امید مو جود وي.
د چا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبر نه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد لیږي.
په دې دواړو دوستیو کېنې دوست بالذات مقصود نه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.
پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې د ښو خلکو تر مینځ پیداکیږي او په ښه والي بناده.
هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.
دا دوستي په خیر او فضیلت بناده او پایه یې ډیره ټینګه ده.
دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.
په دوستۍ کېنې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواو ته معلوم وي.
په دوستۍ کېنې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.
دوستۍ د مساوات په اساس ټینګیږي چې هر یو د بل حق اداکړي او هریو د بل محب وي.
ډیر خلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هیچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ تر لږه خپل دوست ته دانبيي چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.
دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بیرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراګونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خوا ده او بیرته انعکاس نه کوي.
په دوستۍ کېنې مقابله بالمثل په کار ده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هیڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثر وې کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو د ښو او بدو تر مینځ دوستي نه پیداکیږي.
حقیقي دوستي هماغه ده چې د نیکانو او ښو خلکو په پاکو زړونو کېنې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

" ارسطو "

بنکلا

بنکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترگې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.
"سقراط"

وحشي او مدني انسان

عمومي نظريه داده چې وحشي انسان په هيڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرايزو تابع وي او هر کله د خپل ميل او خواهش رضا غواړي.

انسان پيژندونکي پوهان دا نظريه نه مني او وايي.

وحشي هغه دی چې د ادا بو او رسومو ډير پابندوي او په ناسته ولاړه تگ اوراتک بلکه په هراقدام او هغه خبره کبسي د خاصو اصولو او مقرراتو پيروي کوي، يعني وحشي انسان هغه مربي دی چې پخپل رفتار او کردار کبسي د يوې طايفې د عاداتو د لاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

"جان ديوبي"

«پای»